

De Samenhang tussen Psychopathische Trekken en Schoolbetrokkenheid: Mediatie door Pesten

Universiteit Leiden, Faculteit der Sociale Wetenschappen

Student: Femke Bominaar

Studentnummer: 1442058

Scriptie begeleider: Prof. Dr. P.H. Vedder

Tweede lezer: Dr. M. Van Geel

Universiteit Leiden, Clinical Child & Adolescent Studies

Datum: 20-09-2017

Inhoudsopgave

Abstract.....	3
Inleiding.....	4
Methode.....	7
Participanten.....	7
Instrumenten.....	8
Procedure.....	9
Data-analyse.....	9
Resultaten.....	10
Discussie.....	11
Beperkingen.....	13
Implicaties.....	13
Literatuur.....	15

Abstract

The purpose of this research was to examine the school engagement of students in secondary vocational education (middelbaar beroepsonderwijs). Previous research has shown that a low degree of school engagement is a predictor of school dropout, which subsequently can predict increased chances of poverty, criminality and unemployment. The goal of this research is to get more insight in factors that cause low school engagement. A questionnaire was completed by 259 students with the intention of mapping psychopathic traits, the degree of school engagement and bullying behavior. The results revealed that students with more psychopathic traits, experience a lower degree of school engagement. Additionally, the research has shown that the presence of bullying behavior can act as a mediator in the relation between psychopathic traits and school engagement. These findings can be used to set up programs for prevention and intervention, that may help in reducing bullying, the development of psychopathic traits, and improving the teacher student relationship.

Keywords: bullying, psychopathic traits, schoolengagement

De Samenhang tussen Psychopathische Trekken en Schoolbetrokkenheid: Mediatie door Pesten

In Nederland is er veel aandacht om het aantal voortijdig schoolverlaters terug te dringen (Rijksoverheid, 2016). Vroegtijdige schoolverlaters zijn studenten die zonder startkwalificatie de school verlaten (Van den Berg, 2007). Met name in het voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs is het aantal vroegtijdige schoolverlaters zeer hoog (Centraal Bureau van Statistiek, 2012). Vroegtijdige schoolverlaters zouden in de toekomst grotere risico's hebben op werkloosheid, criminaliteit, armoede, een slechte gezondheid en afhankelijkheid van sociale voorzieningen (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2006; Powell Stanard, 2003). Jongeren die voortijdig de school verlaten kosten de maatschappij veel geld (Traag & Velden, 2008). De rijksoverheid probeert daarom het aantal schoolverlaters terug te dringen tot 5% (Rijksoverheid, 2016). Er zijn verschillende voorspellende factoren onderzocht voor vroegtijdig schoolverlaten. Gevonden factoren zijn geslacht, etniciteit, woonomgeving, schoolprestaties en schoolverzuim (Finn & Rock, 1997; Ripple & Luthar, 2000). Bovengenoemde factoren geven weinig inzicht in het proces dat voorafgaat aan het vroegtijdig schoolverlaten (Traag & Velden, 2008). In veel onderzoeken wordt het begrip schoolbetrokkenheid gebruikt om inzicht te krijgen in het proces dat de kans op vroegtijdig schoolverlaten vergroot. Vroegtijdig schoolverlaten kan namelijk gezien worden als de uitkomst van een proces waarbij de leerling langzamerhand de betrokkenheid tot school verliest (Henry, Knight, & Thornberry, 2012; Jimerson, Egeland, Sroufe, & Carlson, 2000; Tam, 2011). Huidig onderzoek richt zich op de schoolbetrokkenheid van leerlingen binnen het middelbaar beroepsonderwijs. Het onderzoek heeft als doel meer inzicht te krijgen in voorspellende factoren van schoolbetrokkenheid. Zo kunnen er preventieve maatregelen worden genomen en kan de kans op vroegtijdig schoolverlaten verminderd worden.

Schoolbetrokkenheid

Een voorspellende factor van vroegtijdig schoolverlaten is schoolbetrokkenheid (Janosz, Archambault, Morizot, & Pagani, 2008). Onder schoolbetrokkenheid wordt de mate verstaan waarin de leerling zich betrokken voelt tot het schoolprogramma en daarbij behorende activiteiten (Glanville & Wildhagen, 2007). De schoolbetrokkenheid kan worden verdeeld in drie verschillende domeinen: cognitieve betrokkenheid, emotionele betrokkenheid en gedragsmatige betrokkenheid (Fredricks, Blumenfeld, & Paris, 2004). Onder cognitieve betrokkenheid wordt de wil om te investeren in school en daarbij behorende lesstof verstaan. Emotionele betrokkenheid omvat de sociale banden met school, leerkrachten en medeleerlingen. Onder gedragsmatige betrokkenheid wordt de betrokkenheid tot schoolse activiteiten verstaan (Fredricks et al., 2004). Het omvat de houding die de jongeren op school laten zien, maar ook de aanwezigheid en het maken van huiswerk en toetsen (Elffers, 2012; Fredricks et al., 2004). De componenten van schoolbetrokkenheid kunnen gezien worden als een

multidimensionaal concept (Wang et al., 2011). Er is sprake van interactie tussen de drie componenten. Een beperkte aanwezigheid van elk domein van betrokkenheid beïnvloedt de andere domeinen, wat effect zal hebben op de totale schoolbetrokkenheid (Fredricks et al., 2004). Een hoge mate van schoolbetrokkenheid is een belangrijke factor voor het laten slagen van de schoolcarrière. Een lage schoolbetrokkenheid is daarentegen een belangrijke voorspeller voor schooluitval (Archambault, Janosz, Fallu, & Pagani, 2009) wat negatieve gevolgen met zich mee brengt zoals werkloosheid, slechtere gezondheid en middelenmisbruik (Powell Stanard, 2003).

Psychopathische Trekken en Schoolbetrokkenheid

In huidig onderzoek wordt onderzocht of psychopathische trekken een voorspellende factor is van schoolbetrokkenheid. Psychopathische trekken worden al lange tijd gebruikt om antisociaal gedrag bij volwassenen te begrijpen (Cleckley, 1976). Eén van de grondleggers van het begrip psychopathie is Cleckley (1976). Cleckley beschreef in het boek 'The Mask of Sanity' 16 criteria voor psychopathie. Een psychopaat zou intelligent, oppervlakkig, charmant en egocentrisch zijn. Daarnaast hebben mensen met psychopathische trekken gebrek aan empathie en hebben zij oppervlakkige emoties. Tot slot worden mensen met psychopathische trekken getypeerd door onverantwoordelijk en antisociaal gedrag (Cleckley, 1976). Naast Cleckley beschreef Hare (1980) het concept psychopathie. Volgens Hare (1980) bestond psychopathie uit twee constructen. Namelijk het interpersoonlijk-affectieve construct en het gedragsmatige construct. Onder het interpersoonlijk-affectieve construct wordt een persoon met psychopathische trekken gezien als dominant, onverschillig en egocentrisch, gepaard met gebrek aan schuld, empathie en berouw. Het gedragsmatige construct omvat factoren als impulsiviteit, roekeloosheid en sociaal deviant gedrag. Recentelijk werd op basis van een factoranalyse een drie-factor structuur voor psychopathie geïndiceerd waarbij de interpersoonlijke en affectieve factoren los van elkaar worden gezien (Kosson, Cytorski, & Steuerwald, 2002; Van Baardewijk et al., 2010). De interpersoonlijke factor wordt gekenmerkt door gevoel van superioriteit, oppervlakkige charme, egocentrisme en dominantie. De affectieve factor wordt gekenmerkt door kille emotieloze trekken als gebrek aan empathie, schuld en berouw. De gedragsmatige factor omvat antisociaal, impulsief en onverantwoordelijk gedrag (Cooke & Michie, 2001; Frick, Bodin, & Barry, 2000). In huidige studie wordt onderzocht of de aanwezigheid van psychopathische trekken een voorspeller is van schoolbetrokkenheid. Naar deze relatie is voorheen nog weinig onderzoek gedaan. Er is één recent onderzoek dat de samenhang tussen psychopathische trekken en schoolbetrokkenheid heeft onderzocht waarin sterke correlaties zijn gevonden (Ang, Huan, Chan, Cheong, & Leow, 2015). Daarnaast zou verondersteld kunnen worden dat er een verband zou kunnen zijn tussen psychopathische trekken en schoolbetrokkenheid. Hare (1980) benoemt namelijk dat personen met psychopathische trekken sneller geneigd zijn verveeld te raken op school en werk, regels en afspraken negeren, impulsief gedrag laten zien waarbij een opleiding of baan sneller wordt gestopt en continue op zoek zijn naar sensatie. Daarnaast laten deze personen onverantwoordelijk gedrag zien en ontbreekt

het aan doelen op lange termijn. Er zou verondersteld kunnen worden dat bovengenoemde kenmerken kunnen leiden tot een mindere mate van schoolbetrokkenheid waarbij de leerling actief hoort te participeren, zich houdt aan regels en aanwezig is in de les (Fredricks et al., 2004; Harris, 2011). Ook is er in voorgaand onderzoek een sterk positief verband gevonden tussen persoonlijkheidskenmerken als impulsiviteit, gebrekkige zelfcontrole en gedragsproblemen en de kans op schoolverzuim (Junger-Tas, 2002; Kearny, 2008).

Psychopathische Trekken, Pesten en Schoolbetrokkenheid

Pesten wordt in voorgaande studies in verband gebracht met verschillende aspecten van schoolbetrokkenheid (Cook, Williams, Guerra, Kim, & Sadek, 2010; Dukes, Stein, & Zane, 2009). Pesten is het systematische en langdurig uitoefenen van psychologisch of fysiek geweld waarbij er sprake is van een ongelijke machtsverhouding tussen pester en pestslachtoffer (Allen, 2010; Boulton & Underwood, 1992; Green, 2003; Olweus, 1994). Pesten kan worden onderverdeeld in openlijk en relationeel pesten. Onder openlijk pesten vallen de aspecten; verbaal pesten, materieel pesten en fysiek pesten. Onder relationeel pesten vallen manipulatief gedrag, roddelen en buitensluiten (Crick & Bigbee, 1998; Olweus, 1994). Pesten zorgt voor een onveilige sfeer op school wat invloed heeft op zowel de slachtoffers als daders (Bandyopadhyay, Cornell, & Konold, 2009). In het onderzoek van Dukes, Stein en Zane (2009) komt naar voren dat pesters lagere cijfers behalen en een mindere schoolbetrokkenheid ervaren dan leerlingen die niet betrokken zijn bij pesten. Pesters hebben een negatieve houding ten opzichte van school, leerlingen en leerkrachten. Pesters hebben het gevoel over minder academische vaardigheden te beschikken dan schoolgenoten (Ma, Phelps, Lerner, & Lerner, 2009). Daarnaast beschikken pesters vaak over een gebrek aan empathie en laten zij eerder antisociaal gedrag zien wat zorgt voor minder goede relaties met leerlingen en leerkracht (Cook et al., 2010). Een goede relatie tussen leerkracht en leerling is echter bevorderlijk voor de schoolbetrokkenheid (Fall & Roberts, 2012; Hamre & Pianta, 2005). Tot slot sluiten pesters vaker vriendschappen met andere pesters wat resulteert in wederzijdse negatieve beïnvloeding (Pellegrini, Bartini, & Brooks, 1999). Ook zijn pesters vaker betrokken bij ander probleemgedrag zoals bende-activiteiten, delinquentie of overmatig alcohol/drugsmisbruik, wat ten koste gaat van de schoolparticipatie (Hazler, 1994; Holmes & Brandenburg-Ayres, 1998).

Pesten hangt sterk samen met psychopathische persoonlijkheidstrekken (Van Geel, Toprak, Goemans, Zwaanswijk, & Vedder, 2016). Meerdere onderzoeken hebben aangetoond dat pesters over verschillende psychopathische trekken beschikken (Ciucci & Baroncelli, 2014; Fanti, Frick, & Georgiou, 2009; Franchi, Golmaryami, & Frick, 2014). Pesters worden gekenmerkt door gebrek aan berouw en empathie (Caravita, Di Blasio, & Salmivalli, 2009; Jolliffe & Farrington, 2011), hebben dominante eigenschappen (Salmivalli & Peets, 2008) en vertonen impulsief en onverantwoordelijk gedrag (Orue & Andershed, 2015). Psychopathische trekken lijken voorspellend te zijn voor onder andere pestgedrag, delinquentie en antisociaal gedrag (Viding, Simmonds, Petrides, & Frederickson,

2009).

Op basis van de relatie tussen psychopathische trekken en pesten en de relatie tussen pesten en schoolbetrokkenheid is pesten mogelijk een mediërende factor in de relatie tussen psychopathische trekken en schoolbetrokkenheid. Mogelijk wordt deze relatie veroorzaakt doordat kinderen die pesten een negatievere houding hebben naar school en andere leerlingen (Cook et al., 2010), gebrek aan empathie laten zien (Sutton, Smith, & Swettenham, 1999) en sneller antisociaal gedrag vertonen (Cook et al., 2010). Dit maakt pesters minder geliefd en zorgt ervoor dat pesters minder goede relaties ontwikkelen met leerkrachten en leeftijdsgenoten (Blair, 2009; Hamre & Pianta, 2005). Hierdoor ervaren pesters een lagere emotionele betrokkenheid, wat van invloed is op de algehele schoolbetrokkenheid (Fredricks et al., 2004).

Huidig Onderzoek

In huidig onderzoek zal worden onderzocht of er een relatie is tussen psychopathische trekken en schoolbetrokkenheid. Eerder onderzoek heeft significante correlaties in deze relatie gevonden (Ang et al., 2015). Er is verder echter weinig bekend over deze relatie. Huidig onderzoek heeft als doel meer inzicht te krijgen in de relatie tussen psychopathische trekken en schoolbetrokkenheid. De variabele pesten zal als mogelijk mediërende factor worden onderzocht omdat de aanwezigheid van psychopathische trekken sterk samenhangt met pesten (Van Geel, Toprak, Goemans, Zwaanswijk, & Vedder, 2016) en pesten een voorspeller lijkt te zijn van schoolbetrokkenheid (Dukes, Stein, & Zane, 2009). Op grond van bovenstaande artikelen wordt verwacht dat er sprake is van een negatieve relatie tussen psychopathische trekken en schoolbetrokkenheid. Een grotere aanwezigheid van psychopathische trekken zal samenhangen met een mindere schoolbetrokkenheid. Daarnaast wordt verwacht dat er een positieve relatie zal zijn tussen psychopathische trekken en pestgedrag. Een grotere aanwezigheid van psychopathische trekken zal samenhangen met meer pestgedrag. Tot slot wordt verwacht dat er een negatieve relatie bestaat tussen pestgedrag en schoolbetrokkenheid. Meer pestgedrag zal samenhangen met minder schoolbetrokkenheid. Verwacht wordt dat de relatie tussen psychopathische trekken en schoolbetrokkenheid gemedieerd wordt door pesten.

Methode

Participanten

Aan huidig onderzoek hebben in totaal 262 participanten deelgenomen afkomstig van drie MBO scholen gevestigd in Zuid-Holland. Aan het onderzoek deden 172 meisjes (65.6%) en 83 jongens (31.7%) mee. Vier participanten gaven aan anders te zijn (1.5%) en 3 participanten hadden niks ingevuld (1.1%). De gemiddelde leeftijd van de participanten lag tussen de 16 en 24 jaar. De gemiddelde leeftijd was 19.28 jaar ($SD = 2.18$). Aan het onderzoek namen 177 participanten (69.7%) deel uit leerjaar 1, 35 participanten (13.4%) uit leerjaar 2, 48 participanten (18.3%) uit leerjaar 3 en 2

participanten uit leerjaar 4 (0.8%). De participanten volgden verschillende studies. Van de participanten volgden 90 studenten de studierichting administratief werk, 48 studenten volgden de richting detailhandel en 124 studenten volgden de richting verpleegkunde. De studie verpleegkunde bestond voornamelijk uit meisjes. De richtingen administratief werk en detailhandel bevatten gemiddeld meer jongens. De studie omvat 225 participanten van Nederlandse afkomst (85.9%) zes participanten van Turkse afkomst (2.3%) vier participanten van Antilliaanse afkomst (1.5%) één leerling van Surinaamse afkomst (0.4%) en 26 participanten hadden een andere afkomst (9.9%). Aan de hand van de vier vragen van de Family Affluence Scale (Boyce, Torsheim, Currie, & Zambon, 2006) kon de sociaaleconomische status afgeleid worden. Een voorbeeld van een dergelijke vraag is: 'Heb je een eigen slaapkamer?', met antwoordcategorieën nul, één of meer dan 2. Hoe hoger de score, hoe hoger het SES. De sociaal economische status van de participanten was gemiddeld ($M = 2.48$, $SD = .46$)

Instrumenten

Pestgedrag. De Bullying Participant Role Survey (Salmivalli, Lagerspetz, Blörkvist, Österman, & Kaukiainen, 1996) is een vragenlijst om pestgedrag in kaart te brengen (zowel pester als slachtoffer) aan de hand van 36 items. In dit onderzoek is gekeken naar het pestgedrag wat in kaart werd gebracht aan de hand van 12 items. Er kan geantwoord worden aan de hand van een 5-punt Likert schaal ($1=nooit$, $2=1$ of 2 keer, $3=drie$ of $vier$ keer, $4=vijf$ of zes keer, $5=>7$ keer). Voorbeelden van items zijn: 'Ik heb een andere student expres laten struikelen' en 'Ik heb iets van een andere student beschadigd of kapotgemaakt'. Verschillende studies hebben de construct validiteit van de Bullying Participant Role Questionnaires aangetoond (Goossens et al., 2006; Salmivalli et al., 1996; Schäfer & Korn, 2004). Het instrument beschikt in dit onderzoek over een goede interne consistentie ($\alpha = .82$).

Schoolbetrokkenheid. De schoolbetrokkenheid van de studenten is gemeten met de School Engagement Questionnaire (SEQ; Fredricks, Blumenfeld, Friedel, & Paris, 2005). De vragenlijst bestaat uit 14 items die beantwoord kunnen worden aan de hand van een vier-punt Likert schaal ($1=bijna$ nooit, $2=soms$, $3=meestal$, $4=altijd$). Hoe hoger de score hoe hoger de mate van schoolbetrokkenheid. Voorbeelden van items zijn: 'Ik voel me gelukkig op school' en 'Ik maak mijn huiswerk'. De negatieve items zijn omgeschaald waardoor een hoge score duidt op een hoge mate van schoolbetrokkenheid. Het instrument beschikt in dit onderzoek over een goede interne consistentie ($\alpha = .85$). Uit eerder onderzoek werd aangetoond dat de SEQ een betrouwbaar instrument is om schoolbetrokkenheid te meten, de validiteit van deze vragenlijst is voldoende (Fredricks et al., 2004).

Psychopathische trekken. De Youth Psychopatic Traits Inventory-Short version (Van Baardewijk et al., 2010) brengt psychopathische trekken in kaart aan de hand van 18 items in de vorm van stellingen. Deze worden beoordeeld op een vier-punt Likert schaal ($1 = helemaal$ niet van toepassing, $2 = een beetje$ van toepassing, $3 = redelijk$ van toepassing, $4 = heel erg$ van toepassing).

Voorbeelden van items zijn: 'Ik beschouw mijzelf als een behoorlijk impulsief persoon' en 'Het is makkelijk voor mij om mensen te manipuleren'. De YPI wordt gescoord door middel van het optellen van alle behaalde scores. Een hogere score duidt op een grotere aanwezigheid van psychopathische trekken. Het instrument beschikt in dit onderzoek over een goede interne consistentie ($\alpha = .84$). In eerdere studies werd de validiteit en betrouwbaarheid bij de YPI goed bevonden (Campbell, Doullette, & French, 2006).

Procedure

MBO scholen zijn geworven door de onderzoekers. De bachelor en masterstudenten zijn langsgegaan op de scholen om vragenlijsten af te nemen. De participanten kregen een informatiebrief waarin zij het doel van het onderzoek konden lezen. Vervolgens kregen zij een toestemmingsformulier welke ingevuld moest worden voor deelname aan het onderzoek. De participanten is verteld dat anonimiteit tijdens het onderzoek werd gegarandeerd. Tijdens het onderzoek hadden de studenten de mogelijkheid met het onderzoek te stoppen zonder verdere gevolgen. Het invullen van de vragenlijsten duurde ongeveer 40 minuten. De vragenlijsten werden op de computer ingevuld. De participanten kregen zo nodig uitleg van de getrainde assistenten. Na het invullen van de vragenlijsten hadden de studenten gelegenheid om vragen te stellen. Vragen betreffende het onderzoek werden beantwoord door de assistenten, indien verdere informatie gewenst was werd er verwezen naar de senior onderzoeker. Wanneer het invullen van de vragenlijsten persoonlijke herinneringen of ervaringen oproep bij de deelnemers werd geadviseerd contact op te nemen met de mentor of de vertrouwenspersoon van de school. Het onderzoek voldoet aan de voorwaarden en de gedragscode van de ethiekcommissie Pedagogische Wetenschappen.

Data-analyse

Allereerst is de data geanalyseerd middels het softwareprogramma IBM SPSS versie 23. De hoofdvraag: 'Is er sprake van mediatie door pesten in de relatie tussen psychopathische trekken en schoolbetrokkenheid?' wordt beantwoord aan de hand van de mediatie-analyse procedure beschreven door Baron en Kenny (1986). Om de mediatieanalyse uit te voeren moeten er vier stappen worden gevolgd. In de mediatie analyse is psychopathische trekken de onafhankelijke variabele, pestgedrag de mediërende variabele en schoolbetrokkenheid de afhankelijke variabele. In de eerste stap is er een regressieanalyse uitgevoerd tussen de onafhankelijke variabele (psychopathische trekken) en de afhankelijke variabele (schoolbetrokkenheid). In de tweede stap is er een regressieanalyse uitgevoerd tussen de onafhankelijke variabele (psychopathische trekken) en de potentiële mediator (pestgedrag). Als derde stap is er een regressieanalyse uitgevoerd tussen de potentiële mediator (pestgedrag) en de afhankelijke variabele (schoolbetrokkenheid). In de eerste drie stappen moeten significante verbanden gevonden worden, anders kan er niet gesproken worden van mediatie. Tot slot is er als laatste stap een regressieanalyse uitgevoerd tussen psychopathische trekken en schoolbetrokkenheid waarbij is

gecontroleerd voor de variabele pestgedrag. Er werd gekeken of de samenhang tussen de onafhankelijke en de afhankelijke variabele significant afnam (partiële mediatie) of geheel verdween (volledige mediatie). Bij de analyses is er uitgegaan van een significantieniveau $\alpha = .05$

Resultaten

De variabelen zijn geanalyseerd op gemiddelden en standaarddeviaties. Daarnaast zijn de variabelen gecontroleerd op missende waarden en is er gecontroleerd op uitbijters. De normaliteit is beoordeeld aan de hand van histogrammen en de gestandaardiseerde 'skewness' en 'kurtosis'. Indien de gestandaardiseerde 'skewness' en 'kurtosis' binnen de drie standaardafwijkingen lagen werd er gesproken van een normale verdeling. Uit Tabel 1 is gebleken dat de variabele 'Schoolbetrokkenheid' normaal verdeeld was. De variabele 'Psychopathische Trekken' was scheef naar rechts verdeeld. De variabele 'Pester' was sterk scheef naar rechts verdeeld. Merendeel van de participanten gaf aan geen pester te zijn. Er is sprake van een steekproef groter dan $N = 30$ waardoor de invloed van de waarden op de normale verdeling beperkt is (Moore, McCabe, & Craig, 2009). Door middel van boxplots zijn uitbijters opgespoord. Er werden voor alle variabelen uitbijters gevonden waarvan vier extreme waarden. Er is echter gekozen deze niet te verwijderen uit de steekproef omdat juist deze uitbijters (pesters, lage schoolbetrokkenheid, en hoge frequentie van psychopathische trekken) centraal stonden in dit onderzoek. Tot slot zijn er drie missende waardes gevonden op alle drie de variabelen. Deze missende waarden zijn niet meegenomen in de analyses.

Tabel 1

Beschrijvende statistiek van de numerieke variabelen

	<i>N</i>	Min	Max	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>Zskewness</i>	<i>Zkurtosis</i>
Schoolbetrokkenheid	259	1.64	4.21	2.95	.44	-.69	1.11
Psychopathische Trekken	259	1.00	3.17	1.77	.43	4.72	1.07
Pester	259	1.00	4.00	1.43	.50	15.60	22.87

Om de onderzoeksvraag 'Is er sprake van mediatie door pesten in de relatie tussen psychopathische trekken en schoolbetrokkenheid' te beantwoorden is er een mediatieanalyse uitgevoerd om te onderzoeken of de variabele pestgedrag verantwoordelijk is voor de covariatie van de twee variabelen, psychopathische trekken en schoolbetrokkenheid. De uitkomsten zijn gepresenteerd in Tabel 2. Als eerst werd de relatie tussen psychopathische trekken en schoolbetrokkenheid getest. Er was sprake van een significant model $F(1, 258) = 28.43, p < .05, R^2 = .10$. Psychopathische trekken was een significante negatieve voorspeller van schoolbetrokkenheid. In de tweede stap werd de relatie tussen psychopathische trekken en pestgedrag onderzocht. Er was sprake van een significant model $F(1, 258) = 37.558, p < .05, R^2 = .13$. Psychopathische trekken was

DE SAMENHANG TUSSEN PSYCHOPATHISCHE TREKKEN EN SCHOOLBETROKKENHEID

een significante positieve voorspeller van pestgedrag. In de derde stap werd gekeken naar de relatie tussen pestgedrag en schoolbetrokkenheid. Er was sprake van een significant model $F(1, 258) = 39.08$, $p < .05$, $R^2 = .13$. Pestgedrag was een significante negatieve voorspeller van schoolbetrokkenheid. Tot slot werd de relatie tussen psychopathische trekken en schoolbetrokkenheid opnieuw onderzocht waarbij gecontroleerd werd voor de variabele pestgedrag. Er was sprake van een significant model $F(2, 257) = 26.512$, $p < .05$, $R^2 = .17$. Er was sprake van gedeeltelijke mediatie door pestgedrag in de relatie tussen psychopathische trekken en schoolbetrokkenheid. Om de significantie van het mediatie-effect te controleren is de Sobel test uitgevoerd. Deze bleek significant (Z -score = -3.62 , $p < .05$). Er was sprake van partiële mediatie.

Tabel 2

Mediatie-effect van Pestgedrag in de relatie tussen Psychopathische Trekken en Schoolbetrokkenheid

	<i>B</i>	<i>SE</i>	β	<i>t</i>	<i>p</i>
Psychopathische Trekken -> Schoolbetrokkenheid	-.307	.058	-.316	-5.332	.000
Psychopathische Trekken -> Pestgedrag	.403	.066	.357	6.128	.000
Pestgedrag -> Schoolbetrokkenheid	-.313	.050	-.363	-6.251	.000
Psychopathische Trekken → Schoolbetrokkenheid	-.207	.059	-.213	-3.498	.001
Pestgedrag	-.248	.052	-.287	-4.717	.000

Discussie

In dit onderzoek is onderzocht of er sprake is van een relatie tussen psychopathische trekken en schoolbetrokkenheid. Het doel van dit onderzoek was om te toetsen of pesten de relatie tussen psychopathische trekken en schoolbetrokkenheid medieert. Op basis van voorgaand onderzoek werd verondersteld dat er een relatie tussen psychopathische trekken en schoolbetrokkenheid, en psychopathische trekken en pesten zou bestaan. Uit voorgaande literatuur is eveneens een relatie tussen pesten en schoolbetrokkenheid gebleken, waardoor pesten als mogelijk mediërende factor werd onderzocht in de relatie tussen psychopathische trekken en schoolbetrokkenheid.

Eerder onderzoek heeft zich nog beperkt gericht op de relatie tussen psychopathische trekken en schoolbetrokkenheid. Wel zijn er in het onderzoek van Ang et al., (2015) sterke correlaties gevonden in de relatie tussen psychopathische trekken en schoolbetrokkenheid. Daarnaast beschreef Hare (1980) in zijn onderzoek dat personen met psychopathische trekken onder andere sneller verveeld raken op school, regels negeren, sneller stoppen met een opleiding en onverantwoordelijk gedrag laten zien. Verondersteld werd dat deze kenmerken zouden leiden tot een mindere mate van schoolbetrokkenheid (Fredricks et al., 2004). In huidig onderzoek werd in lijn met de verwachting, een relatie tussen psychopathische trekken en schoolbetrokkenheid gevonden. Psychopathische trekken

was een significante negatieve voorspeller voor schoolbetrokkenheid. Dit houdt in dat een grotere aanwezigheid van psychopathische trekken duidt op een lagere mate van schoolbetrokkenheid.

Vervolgens werd gevonden dat psychopathische trekken een positieve voorspeller was van pesten. Dit resultaat komt overeen met verschillende studies die hebben aangetoond dat de aanwezigheid van psychopathische trekken samenhangt met pesten (Ciucci & Baroncelli, 2014; Fanti, Frick, & Georgiou, 2009; Franchi, Golmaryami, & Frick, 2014; Van Geel, Toprak, Goemans, Zwaanswijk, & Vedder, 2016; Viding, Simmonds, Petrides, & Frederickson, 2009). Daarnaast werd onderzocht of pesten een voorspeller zou zijn van schoolbetrokkenheid. Er werd een significant negatief verband gevonden. Dit komt overeen met de verwachting op basis van voorgaande literatuur waaruit bleek dat pesters een negatieve attitude hadden tegen school, leerlingen en leerkrachten (Cook et al., 2011), pesters het gevoel hadden over mindere academische vaardigheden te beschikken en pesters lagere resultaten behaalden (Ma, Phelps, Lerner, & Lerner, 2009). Daarnaast bleek uit voorgaand onderzoek dat pesters met psychopathische trekken gebrek aan empathie laten zien en zij eerder antisociaal gedrag vertonen wat hen minder geliefd maakt bij leeftijdsgenoten en leerkrachten (Hamre & Pianta, 2005). Hierdoor ontwikkelen pesters minder goede relaties met leerkrachten en leerlingen wat voorspellend is voor het ervaren van een lage schoolbetrokkenheid (Garcia-Reid, Reid, & Peterson, 2005).

Tot slot bleek in lijn met de opgestelde hypothese, dat pesten een mediërende rol speelde in de relatie tussen psychopathische trekken en schoolbetrokkenheid. Er was sprake van gedeeltelijke mediatie. Dit betekent dat het bezitten van psychopathische trekken niet een directe voorspeller is voor de mate van schoolbetrokkenheid maar dit gedeeltelijk afhangt van het pestgedrag van de leerling. Mogelijk bestaat er een derde variabele die een rol speelt in de relatie tussen psychopathische trekken en schoolbetrokkenheid. Een mogelijke derde variabele zou delinquent gedrag kunnen zijn. De aanwezigheid van psychopathische trekken hangt sterk samen met delinquent gedrag (Forth & Burke, 1998). Delinquent gedrag lijkt een risicofactor te zijn van spijbelen en schoolverwijdering (Weijers, Hepping, & Kampijon, 2010). Spijbelen zorgt voor een mindere mate van gedragsmatige schoolbetrokkenheid (Elffers, 2012), wat vervolgens samenhangt met de algehele schoolbetrokkenheid (Fredricks et al., 2004). Een andere mogelijke derde variabele zou gedragsproblemen kunnen zijn. Uit verschillende onderzoeken is gebleken dat psychopathische trekken voorspellend zijn voor gedragsproblemen (Frick, Bodin, & Barry, 2008). Gedragsproblemen zoals druk gedrag, agressief gedrag en problemen met de aandacht kunnen een veroorzaker zijn voor belemmeringen in het onderwijsproces. Dit zal leiden tot minder goede prestaties (Onderwijsraad, 2010). Wanneer leerlingen slechte prestaties halen, zullen leerlingen zich minder inzetten wat leidt tot lagere cijfers. De schoolbetrokkenheid wordt hierdoor negatief beïnvloed (Poorthuis, 2012).

Beperkingen

Hoewel dit onderzoek de vooropgestelde hypothesen heeft bevestigd kent het onderzoek een aantal beperkingen. De eerste beperking is dat de generaliseerbaarheid van dit onderzoek beperkt is doordat de steekproef voornamelijk bestaat uit leerlingen op scholen in de regio Zuid-Holland. De steekproef bestaat echter wel uit leerlingen van verschillende opleidingen wat de generaliseerbaarheid ten goede komt. De tweede beperking is dat huidig onderzoek gebaseerd is op cross-sectionele data. Er zijn slechts eenmalige metingen gedaan waardoor er geen uitspraken over de causaliteit kunnen worden gedaan (Stangor, 2011). In huidig onderzoek is duidelijk geworden dat er een relatie is tussen psychopathische trekken en schoolbetrokkenheid, en een relatie tussen pesten en schoolbetrokkenheid. Het is echter onduidelijk of er mogelijk sprake is van een oorzakelijk verband tussen deze variabelen. Een andere beperking is dat alle data voortkomt uit zelf-rapportage gegevens wat van invloed is op de validiteit van de antwoorden. Jongeren zouden problemen kunnen ondervinden met accurate zelfrapportage, of zouden vragen sociaal wenselijk in kunnen vullen (Stangor, 2011). Wanneer er gebruik wordt gemaakt van zelfrapportage zijn de antwoorden afhankelijk van de interpretatie en zelfinzicht van de studenten (Schwarz, 1999). Zo luidt een vraag 'ik heb een andere student belachelijk gemaakt', het is aan de participant om te interpreteren wat onder belachelijk maken verstaan wordt. Daarnaast moet rekening gehouden worden met 'shared method variance'. Dit komt voor indien er voor zowel de afhankelijke als voor de onafhankelijke variabele gebruik wordt gemaakt van dezelfde informant (Hawker & Boulton, 2000; Lindell & Whitney, 2001). Dit kan zorgen voor hogere correlaties tussen de variabelen en kunnen er verbanden worden gevonden die eigenlijk ontstaan zijn door het gebruik van dezelfde informant (Hawker & Boulton, 2000). In de meta-analyse van Hawker en Boulton (2000) is gevonden dat de samenhang tussen de onafhankelijke en afhankelijke variabelen lager zal zijn als er gebruik wordt gemaakt van meerdere informanten.

Implicaties

Dit is één van de weinige onderzoeken die de relatie tussen psychopathische trekken en schoolbetrokkenheid heeft onderzocht. De resultaten van huidig onderzoek benadrukken het belang van het onderzoeken van zowel psychopathische trekken, pesten en mogelijk andere variabelen in relatie met schoolbetrokkenheid. De resultaten dienen echter nog met voorzichtigheid geïnterpreteerd te worden. Vervolgonderzoek is noodzakelijk waarin huidige bevindingen gerepliceerd zullen worden. Vooralsnog laat huidig onderzoek een relatie zien tussen psychopathische trekken en schoolbetrokkenheid en suggereert huidig onderzoek dat deze relatie gedeeltelijk wordt gemedieerd door pesten. Door programma's te richten op het behandelen van psychopathische trekken en pestgedrag kan getracht worden de schoolbetrokkenheid te laten toenemen.

Psychopathische trekken lijken gelinkt te zijn aan pestgedrag en aan schoolbetrokkenheid. Het is noodzakelijk psychopathische trekken te behandelen. Uit eerder onderzoek is echter gebleken dat psychopathische trekken bij volwassenen moeilijk te behandelen zijn (Harris & Rice, 2006; Serin,

1996). Het is daarom van belang psychopathische trekken op vroege leeftijd te detecteren zodat een behandeling effectiever zal aanslaan. Behandeling zou zich onder andere moeten richten op het aanleren van sociale vaardigheden en terugdringen van impulsief gedrag (Harris & Rice, 2006). Door het aanleren van sociale vaardigheden en terugdringen van impulsief gedrag zullen kinderen met psychopathische trekken minder pestgedrag vertonen en zal de schoolbetrokkenheid verhoogt kunnen worden.

Daarnaast zouden scholen zich moeten richten op de leerkracht-leerling relatie. Uit eerder onderzoek is naar voren gekomen dat pesters minder goede relaties hebben met leerkrachten (Garcia-Reid, Reid, & Peterson, 2005). Een goede leerkracht-leerling band is echter bevorderlijk voor de schoolbetrokkenheid (Roorda, Koomen, Split, & Oort, 2011). Een goede leerkracht-leerling relatie lijkt vooral van belang te zijn bij leerlingen met risicofactoren (Sabol & Pianta, 2012). Leerlingen met risicofactoren zijn bijvoorbeeld leerlingen met de aanwezigheid van psychopathische trekken. Goede relaties tussen leerling en leerkracht hangen samen met betere academische en sociaal-emotionele vaardigheden (Hamre & Pianta, 2005) wat vervolgens samenhangt met de schoolbetrokkenheid (Fredricks et al., 2004).

Ook zouden preventieve pestprogramma's kunnen leiden tot een verhoging van de schoolbetrokkenheid en minder schooluitval. Dit is van zowel individueel als maatschappelijk belang. Jongeren voelen zich competent, voelen zich meer betrokken bij school en hebben zicht op een betere toekomst. Wel zal er bij de pestprogramma's aandacht besteed moeten worden aan de aanwezigheid van psychopathische trekken bij de leerlingen (Frick & White, 2008). Het is van belang om bij deze groep langdurige projecten in te zetten waarbij aandacht wordt besteed aan onder andere empathie, sociale vaardigheden en impulsiviteit (Harris & Rice, 2006; Salekin, 2002).

Vervolgonderzoek kan zich richten op oorzakelijke verbanden waarbij gebruik gemaakt wordt van rapportage van meerdere informanten. Daarnaast is het van belang om mogelijke derde variabelen in de relatie tussen psychopathische trekken en schoolbetrokkenheid te onderzoeken.

Literatuur

- Allen, K. P. (2010). Classroom management, bullying and teacher practices. *Professional Educator*, 34(1), 1-15.
- Ang, R. P., Huan, V. S., Chan, W. T., Cheong, S. A., & Leaw, J. N. (2015). The role of delinquency, proactive aggression, psychopathy and behavioral school engagement in reported youth gang membership. *Journal of Adolescence*, 41, 148-156.
doi:10.1016/j.adolescence.2015.03.010
- Archambault, I., Janosz, M., Fallu, J.S., & Pagani, L.S. (2009). Student engagement and its relationship with early high school dropout. *Journal of Adolescence*, 32(3), 651-670.
- Baldry, A. C., & Farrington, D. P. (2000). Bullies and delinquents: Personal characteristics and parental styles. *Journal of Community and Applied Social Psychology*, 10(1), 17-31.
- Bandyopadhyay, S., Cornell, D. G., & Konold, T. R. (2009). Validity of three school climate scales to assess bullying, aggressive attitudes, and help seeking. *School Psychology Review*, 38(3), 338-355.
- Baron, R. M., & Kenny, D. A. (1986). The moderator-mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(6), 1173-1182.
- Birkett, M., Espelage, D. L., & Koenig, B. (2009). LGB and questioning students in schools: The moderating effects of homophobic bullying and school climate on negative outcomes. *Journal of Youth and Adolescence*, 38(7), 989-1000. doi:10.1007/s10964-008-9389-1
- Boddy, C. R. (2011). Corporate psychopaths, bullying and unfair supervision in the workplace. *Journal of Business Ethics*, 100(3), 367-379. doi:10.1007/s10551-0100689-5
- Boulton, M. J., & Underwood, K. (1992). Bully/victim problems among middle school children. *British Journal of Educational Psychology*, 62(1), 73-87. doi:10.1177/1053451207311606
- Boyce, W., Torsheim, T., Currie, C., & Zambon, A. (2006). The family affluence scale as a measure of national wealth: Validation of an adolescent self-report measure. *Social Indicators Research*, 78(3), 473-487.
- Campbell, M.A., Doucette, N.L., & French, S. (2009). Validity and stability of the youth psychopathic traits inventory in a nonforensic sample of young adults. *Journal of Personality Assessment*, 91(6), 584-592.
- Caravita, S. C. S., Di Blasio, P., & Salmivalli, C. (2009). Unique and interactive effects of empathy and social status on involvement in bullying. *Social Development*, 18(1), 140-163.
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2012). *Minder voortijdige schoolverlaters*. Gevonden op: <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/dossiers/levensloop/publicaties/artikelen/archief/2012/2012-voortijdig-schoolverlaters-dns-pub.html>

- Ciucci, E., & Baroncelli, A. (2014). Emotion-related personality traits and peer social standing: Unique and interactive effects in cyberbullying behaviors. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, *17*(9), 584-590.
- Ciucci, E., Baroncelli, A., Franchi, M., Golmaryami, F.N., & Frick, P.J. (2014). The association between callous-unemotional traits and behavioral and academic adjustment in children: Further validation of the Inventory of Callous-Unemotional Traits. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, *36*, 189-200.
- Cleckley, H. (1976). *The mask of sanity (5th ed.)*. St Louis, MO: Mosby.
- Cook, C. R., Williams, K. R., Guerra, N. G., Kim, T. E., & Sadek, S. (2010). Predictors of bullying and victimization in childhood and adolescence: A meta-analytic investigation. *School Psychology Quarterly*, *25*(2), 65– 83.
- Cooke, D. J., & Michie, C. (2001). Refining the construct of psychopathy: Towards a hierarchical model. *Psychological Assessment*, *13*(2), 171–188.
- Crick, N.R., & Bigbee, M.A. (1998). Relational and overt forms of peer victimization: A multi informant approach. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, *66*, 337-347.
doi:10.1037//0022-006X.66.2.337
- Dake, J. A., Price, J. H., & Telljohann, S. K. (2003). The nature and extent of bullying at school. *Journal of School Health*, *73*, 173-180.
- Dieterich, W. A., & Jenson, J. M. (2007). Effects of a skills-based prevention program on bullying and bully victimization among elementary school children. *Prevention Science*, *8*, 285-296. doi:10.1007/s11121-007-0076-3
- Dukes, R. L., Stein, J. A., & Zane, J. I. (2009). Effect of relational bullying on attitudes, behavior and injury among adolescent bullies, victims and bully-victims. *The Social Science Journal*, *46*, 671-688.
- Elffers, L. (2012). Staying on track: Behavioral engagement of at risk and non-at-risk students in post secondary vocational education. *European Journal of Psychology of Education*, *28*(2), 545-562. doi:10.1007/s10212-012-0128-3
- Espelage, D. L., & Holt, M. K. (2001). Bullying and victimization during early adolescence: Peer influences and psychosocial correlates. *Journal of Emotional Abuse*, *2*, 123-142.
- Espinoza, G., Gonzales, N. A., & Fuligni, A. J. (2013). Daily school peer victimization experiences among Mexican-American adolescents: Associations with psychosocial, physical and school adjustment. *Journal of Youth and Adolescence*, *42*, 1775-1788.
- Fall, A. M., & Roberts, G. (2012). High school dropouts: Interactions between social context, self-perceptions, school engagement, and student dropout. *Journal of Adolescence*, *35*, 787-798.
- Fanti, K. A., Frick, P. J., & Georgiou, S. (2009). Linking callous-unemotional traits to instrumental and non-instrumental forms of aggression. *Journal of Psychopathology and Behavioral*

- Assessment*, 31, 285–298.
- Farrington, D. P., & Ttofi, M. M. (2011). Bullying as a predictor of offending, violence and later life outcomes. *Criminal Behaviour and Mental Health*, 21, 90-98.
- Finn, J. D., & Rock, D. A. (1997). Academic success among students at risk for school failure. *Journal of Applied Psychology*, 82, 221-234.
- Fredricks, J. A., Blumenfeld, P. C., & Paris, A. H. (2004). School engagement: Potential of the concepts, state of evidence. *Review of Educational Research*, 74(1), 59-109.
- Frick, P. J., Bodin, D., & Barry, C. (2000). Psychopathic traits and conduct problems in community and clinic-referred samples of children: Further development of the Psychopathy Screening Device. *Psychological Assessment*, 12, 382–393.
- Frick, P. J., & White, S. F. (2008). Research review: The importance of callous-unemotional traits for developmental models of aggressive and antisocial behavior. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 49(4), 359-375.
- Garcia-Reid, P., Reid, R. J., & Peterson, N. A. (2005). School engagement among Latino youth in an urban middle school context: Valuing the role of social support. *Education and Urban Society*, 37(3), 257-275.
- Glanville, J.L., & Wildhagen, T. (2007). The measurement of school engagement. Assessing dimensionality and measurement invariance across race and ethnicity. *Educational and Psychological Measurement*, 67(6), 1019-1041.
- Goossens, F. A., Olthof, T., & Dekker, P. H. (2006). New participant role scales: Comparison between various criteria for assigning roles and indications for their validity. *Aggressive Behavior*, 32, 343-357.
- Greene, B. M. (2003). Counseling and climate change as treatment modalities for bullying in school. *International Journal for the Advancement of Counseling*, 25, 293-203.
doi:10.1023/B:ADCO.0000005528.59128.32
- Hamre, B. K., & Pianta, R. C. (2005). Can instructional and emotional support in the first grade classroom make a difference for children at risk of school failure? *Child Development*, 76, 949-967.
- Hare, R. D. (1980). A research scale for the assessment of psychopathy in criminal populations. *Personality and Individual Differences*, 1, 111-119.
- Hare, R. D. (1999). Psychopathy as a risk factor for violence. *Psychiatric Quarterly*, 70(3), 181–197.
- Hare, R.D. (2003) The Hare psychopathy checklist-revised, Multi-Health Systems.
- Harris, G.T., & Rice, M.E. (2006) Treatment of psychopathy: A review of empirical findings. In Patrick, C.J. (Ed.) *Handbook of psychopathy*, 555-572. Guilford press, New York.
- Hawker, D. S. J., & Boulton, M. J. (2000). Twenty years' research on peer victimization and psychosocial maladjustment: A meta-analytic review of cross-sectional studies. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 41, 441-455. doi:10.1111/1469- 7610.00629

- Henry, K. L., Knight, K. E., & Thornberry, T. P. (2012). School disengagement as a predictor of dropout, delinquency, and problem substance use during adolescence and early adulthood. *Journal of Youth and Adolescence*, *41*(2), 156-166.
- Holmes, S.R., & Brandenburg-Ayres, S.J. (1998). Bullying behavior in school: A predictor of later gang involvement. *Journal of Gang Research*, *5*(2), 1-6.
- Janosz, M., Archambault, I., Morizot, J., & Pagani, L. S. (2008). School engagement trajectories and their differential predictive relations to dropout. *Journal of Social Issues*, *64*, 21-40.
- Jimerson, S.R., Egeland, B., Sroufe, L.A., & Carlson, B. (2000). A prospective, longitudinal study of high school dropouts: Examining multiple predictors across development. *Journal of School Psychology*, *38*, 525-549.
- Jolliffe, D., & Farrington, D. P. (2006). Examining the relationship between low empathy and bullying. *Aggressive Behaviour*, *32*, 540-550.
- Jolliffe, D., & Farrington, D. P. (2011). Is low empathy related to bullying after controlling for individual and social background variables? *Journal of Adolescence*, *34*, 59-71.
- Junger-Tas, J. (2002). *Preventie van antisociaal gedrag in het onderwijs*. Den Haag: Ministerie van Justitie.
- Juvonen, J., Nishina, A., & Graham, S. (2000). Peer harassment, psychological adjustment, and school functioning in early adolescence. *Journal of Educational Psychology*, *92*, 349-359.
- Kearney, C. A. (2008). School absenteeism and school refusal behavior in youth: A contemporary review. *Clinical Psychology Review*, *28*, 451-471.
- Kosson, D.S., Cyterski, T.D., Steuerwald, B.L., Neumann, C.S., & Walker-Matthews, S. (2002). The reliability and validity of the Psychopathy Checklist: Youth Version (PCL:YV) in nonincarcerated adolescent males. *Psychological Assessment*, *14*(1), 97.
- Lindell, M. K., & Whitney, D. J. (2001). Accounting for common method variance in cross-sectional research designs. *Journal of Applied Psychology*, *86*(1), 114.
- Ma, L., Phelps, E., Lerner, J.V., & Lerner, R.M. (2009). The development of academic competence among adolescents who bully and who are bullied. *Journal of Applied Developmental Psychology*, *30*(5), 628-644.
- Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschappen. (2006). *Aanval op de uitval, perspectief en actie*. Den Haag: Ministerie OCW.
- Moore, D. S., McCabe, G. P., & Craig, B. A. (2011). *Introduction to the practice of statistics*. New York: Freeman.
- Olweus, D. (1994). Bullying at school: Basic facts and effects of a school based intervention program. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, *35*, 1171-1190.
- Olweus, D. (2003). A profile of bullying at school. *Educational Leadership*, *60*(6), 12-17.

- Orue, I., & Andershed, H. (2015). The Youth Psychopathic Traits Inventory—Short Version in Spanish adolescents—Factor structure, reliability, and relation with aggression, bullying, and cyber bullying. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, *37*, 563-575. doi:10.1007/s10862-015-9489-7
- Pellegrini, A. D., Bartini, M., & Brooks, F. (1999). School bullies, victims, and aggressive victims: Factors relating to group affiliation and victimization in early adolescence. *Journal of Educational Psychology*, *2*, 216-224.
- Porter, S., & Woodworth, M. (2006). Psychopathy and aggression: *Handbook of psychopathy*. New York, NY: Guilford Press
- Powel Stanard, R. (2003). High school graduation rates in the United States: Implications for the counseling profession. *Journal of Counseling & Development*, *81*, 217-221.
- Prinstein, M. J., Boergers, J., & Vernberg, E. M. (2001). Overt and relational aggression in adolescents: Social-psychological adjustment of aggressors and victims. *Journal of Clinical Child Psychology*, *30*, 479-491.
- Ripple, C. H., & Luthar, S. S. (2000). Academic risk among inner-city adolescents: The role of personal attributes. *Journal of School Psychology*, *38*, 277-298.
- Roorda, D. L., Koomen, H. M. Y., Split, J. L., & Oort, F. J. (2011). The influence of affective teacher student relationships on students' school engagement and achievement: A meta-analytic approach. *Review of Educational Research*, *81*, 493-529. doi:10.3102/0034654311421793
- Salekin, R. T. (2002). Psychopathy and therapeutic pessimism: Clinical lore or clinical reality? *Clinical Psychology Review*, *22*(1), 79-112.
- Salekin, R. T., & Frick, P. J. (2005). Psychopathy in children and adolescents: The need for a developmental perspective. *Journal of Abnormal Child Psychology*, *33*, 403-409. doi:10.1007/s10802-005-5722-2
- Salmivalli, C., Lagerspetz, K., Björkqvist, K., Österman, K., & Kaukiainen, A. (1996). Bullying as a group process: Participant roles and their relations to social status within the group. *Aggressive Behavior*, *22*, 1-15.
- Salmivalli, C., & Peets, K. (2008). Bullies, victims, and bully-victim relationships. In K. Rubin, W. Bukowski & B. Laursen (Eds.) *Handbook of peer interactions, relationships, and groups*, 322-340. New York: Guilford Press.
- Schwarz, N. (1999). Self-reports: How the questions shape the answers. *American Psychologist*, *54*(2), 93.
- Slee, P.T., & Rigby, K. (1993). The relationship of Eysenck's personality factors and self-esteem to bully-victim behaviour in Australian schoolboys. *Personality and Individual Differences*, *14*(2), 371-73.
- Stangor, C. (2011). Research methods for the behavioral sciences. Belmont, CA: Wadsworth Cengage Learning.

- Sutton, J., Smith, P. K., & Swettenham, J. (1999). Social cognition and bullying: Social inadequacy or skilled manipulation. *British Journal of Developmental Psychology, 17*, 435-450.
- Tam, W. (2011). Hidden school disengagement and its relationship to youth risk behaviors in Hong Kong. *Educational Research Journal, 26*(2), 175–197.
- Thijs, J. T., & Koomen, H. M. Y. (2008). Task-related interactions between kindergarten children and their teachers: The role of emotional security. *Infant and Child Development, 17*, 181–197.
- Thornberry, T. P., Moore, M., & Christenson, R. L. (1985). The effect of dropping out of high school on subsequent criminal behavior. *Criminology, 23*, 3-18.
- Traag, T., & Van der Velden, R.K.W. (2008). *Early school-leaving in the Netherlands. The role of student-, family- and school factors for early school-leaving in lower secondary education*. Maastricht: Research Centre for Education and the LabourMarket.
- Van Baardewijk, Y., Andershed, H., Stegge, H., Nilsson, K.W., Scholte, E., & Vermeiren, R. (2010). Development and tests of short versions of the youth psychopathic traits inventory and the youth psychopathic traits inventory-child version. *European Journal of Psychological Assessment, 26*(2), 122–128. doi: 10.1027/1015-5759/a000017
- Van den Berg, G. (2007). Voortijdig van school. *Jeugd en Co Kennis, 1*(4), 16-22.
- Van Geel, M., Toprak, F., Goemans, A., Zwaanswijk, W., & Vedder, P. (2016) Are youth psychopathic traits related to bullying? Meta-analyses on callous-unemotional traits, narcissism, and impulsivity. *Child Psychiatry & Human Development*. Advance online publication. doi:10.1007/s10578-016-0701-0
- Viding, E., Simmonds, E., Petrides, K. V., & Frederickson, N. (2009). The contribution of callous unemotional traits and conduct problems to bullying in early adolescence. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, 50*(4), 471-481.
- Wang, M. T., Willet, J. B., & Eccles, J. S. (2011). The assessment of school engagement: Examining dimensionality and measurement invariance by gender and race/ethnicity. *Journal of School Psychology, 49*, 465-480.